

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора
ЗАМРИГИ Артура Вікторовича на дисертацію
Матвійця Олександра Анатолійовича на тему «Адміністративно-правовий
статус Бюро економічної безпеки України»,
підготовленої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Тема дисертаційної роботи Матвійця Олександра Анатолійовича «Адміністративно-правовий статус Бюро економічної безпеки України» відрізняється актуальністю, що пов'язано з тим, що становлення Бюро економічної безпеки України (далі – БЕБ) як центрального органу виконавчої влади, на який покладено завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави, відбувається в умовах суттєвої трансформації системи публічного управління та правоохоронної діяльності в Україні. Створення БЕБ стало одним із ключових елементів зміни підходів нашої держави до забезпечення економічної безпеки, зокрема шляхом переорієнтації відповідної діяльності на аналітичні методи виявлення та запобігання економічним правопорушенням, концентрацію інституційних ресурсів і розмежування компетенції між органами кримінальної юстиції.

Ефективна протидія правопорушенням у сфері економіки потребує функціонування спеціалізованого правоохоронного органу, діяльність якого ґрунтується не виключно на тому, щоб виявляти, розслідувати кримінальні правопорушення, а і на попередженні вказаних правопорушень шляхом використання сучасних аналітичних механізмів оцінки ризиків та загроз. Із цією метою було створено БЕБ, становлення якого супроводжується формуванням організаційних, кадрових, а також нормативно-правових засад його діяльності.

Важливим чинником актуальності дисертаційної роботи є також необхідність чіткого визначення правових меж діяльності БЕБ та забезпечення належного балансу між його інституційною спроможністю і вимогами законності, підконтрольності та відповідальності. У цьому контексті особливого значення набувають питання визначення місця БЕБ у системі органів державної

влади, розмежування його повноважень з компетенцією інших суб'єктів, удосконалення механізмів контролю та підзвітності, а також забезпечення належних організаційних і правових гарантій діяльності.

Особливої актуальності набуває питання дослідження адміністративно-правового статусу БЕБ, адже саме він визначає правові основи організації, компетенцію, функції та порядок діяльності даного органу. Разом з тим, процес реформування законодавства у сфері забезпечення економічної безпеки та недостатній рівень комплексних наукових досліджень вказаної проблематики спричиняють необхідність у подальшому теоретичному осмисленні адміністративно-правового статусу БЕБ, а також у виробленні пропозицій щодо вдосконалення його адміністративно-правового регулювання, що має надважливе значення як для підвищення ефективності діяльності даного органу, так і для розвитку всієї системи економічної безпеки України.

Таким чином, вибір Матвійцем Олександром Анатолійовичем теми дисертаційного дослідження є своєчасним та обґрунтованим, а сама проблематика відповідає сучасним потребам розвитку адміністративно-правової науки і практики функціонування органів публічної влади. Комплексний характер поставленої проблеми, динаміка законодавчого регулювання діяльності БЕБ та необхідність подальшого вдосконалення його інституційної моделі зумовлюють наукову і практичну значущість проведеного дослідження.

Отже, аналіз дисертаційного дослідження Матвійця Олександра Анатолійовича дозволяє зробити висновок про те, що воно є актуальним та своєчасним, має комплексний та системний характер і вирізняється високим рівнем наукових узагальнень.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані у дисертації, їх достовірність, новизна

Дисертаційне дослідження виконане згідно з планом науково-дослідної роботи ВНЗ «Національна академія управління» у межах тем: «Правове забезпечення суспільних відносин в умовах європейської інтеграції» (державний реєстраційний номер № 0122U202084) і «Правові засади забезпечення національної безпеки та оборони України» (державний реєстраційний номер №

0122U202085). Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні Вченої ради Вищого навчального закладу «Національна академія управління» 14 жовтня 2022 року (протокол № 7).

Достовірність та теоретична обґрунтованість наукових положень висновків та рекомендацій, які сформульовані в дисертаційному дослідженні, забезпечена, в першу чергу, достатнім обсягом теоретичного та практичного матеріалу, що був опрацьований дисертантом під час підготовки та написання дисертаційного дослідження, а також застосуванням комплексу загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, використання яких у процесі здійснення наукового пошуку дозволило системно дослідити особливості адміністративно-правового статусу БЕБ.

Відповідною гарантією достовірності та теоретичної обґрунтованості наукових положень висновків та рекомендацій, сформульованих автором, є вірно поставлена мета та завдання дослідження, логіка викладеного матеріалу. Мета дисертаційної роботи полягала в комплексному науковому аналізі проблематики адміністративно-правового статусу БЕБ, запропонуванні шляхів вирішення відповідних проблем, які виникають у діяльності БЕБ, наданні пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства про БЕБ.

Наукова новизна одержаних автором результатів полягає в тому, що дисертація є комплексним науковим новітнім дослідженням адміністративно-правового статусу БЕБ у національній науці. Проведене дослідження дало змогу автору зробити низку нових наукових висновків з проблемних питань адміністративно-правового статусу БЕБ, а саме:

у перше:

— визначено проблематику реалізації у діяльності БЕБ принципу неупередженості, яка полягає в тому, що за своїм змістом вказаний принцип може увійти у конфлікт з двома такими іншими принципами, як принцип незалежності БЕБ від інших, крім державних, інтересів та принципу пріоритетності додержання прав, свобод і інтересів фізичних та юридичних осіб. Недоліком законодавства про БЕБ є те, як зазначив автор, що воно не визначає, яким інтересом повинне керуватися БЕБ при прийнятті рішення у тому разі, коли

інтереси держави будуть суперечити охоронюваним законом інтересам фізичних та юридичних осіб, – інтересами держави, яким підпорядковане БЕБ та які у зв'язку з дією принципу незалежності БЕБ від інших, крім державних, інтересів, очевидно мають пріоритет перед іншими інтересами, чи інтересами фізичних та юридичних осіб, які мають пріоритет згідно з принципом пріоритетності додержання прав, свобод і інтересів фізичних та юридичних осіб;

– визначено ознаки гарантій діяльності БЕБ в аспекті його адміністративно-правового статусу та потреба розглядати адміністративно-правові гарантії діяльності БЕБ в аспекті окремих груп. Такими ознаками гарантій діяльності БЕБ автор визначив: 1) закріплення їх у нормах адміністративного права; 2) адміністративно-правові гарантії діяльності БЕБ є способами та засобами забезпечення у діяльності БЕБ точного дотримання та застосування законів і підзаконних нормативних актів, правильного використання прав, виконання обов'язків як самим БЕБ, так і усіма іншими суб'єктами; 3) універсальність; 4) динамічність. Адміністративно-правові гарантії діяльності БЕБ слід розглядати в аспекті таких груп: 1) функціонально-правові гарантії діяльності БЕБ; 2) організаційно-правові гарантії діяльності БЕБ;

– запропоновано врегулювати на рівні законодавства право аналітика БЕБ заявити самовідвід у завданні зі створення аналітичного продукту у разі наявності у нього особистого інтересу, який впливає на його об'єктивність при проведенні аналітичної роботи;

– обґрунтовано сформувати при БЕБ науково-консультативну раду, до складу якої увійшли б вчені – працівники БЕБ, а також науковці-фахівці наукових закладів та установ, закладів вищої освіти тощо, предметом наукових досліджень яких є питання діяльності БЕБ;

– запропоновано створити у межах БЕБ колегії як колегіального органу управління БЕБ, положення про які закріпити у Законі «Про Бюро економічної безпеки України». Визначено, що колегії БЕБ повинні бути дорадчими органами при Директорі БЕБ та керівниках територіальних управлінь і розглядати найбільш важливі питання діяльності даного органу. Рішення колегій БЕБ варто

було б втілювати в життя наказами Директора БЕБ чи керівника територіального управління БЕБ і доводити до відома підлеглих працівників.

Відповідно, роботі притаманна якісна наукова новизна, порушено ряд неосвітлених національною адміністративною наукою проблем. Структура дисертаційної роботи дозволила автору досить повно охопити предмет дисертаційного дослідження.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях

Основні результати дисертації, висновки та пропозиції висвітлено у 7 наукових публікаціях, зокрема у 4 наукових статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, а також у 3 тезах доповідей на наукових і науково-практичних конференціях.

Практичне значення результатів дослідження

Значущість для науки і практики результатів дослідження полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в дисертаційному дослідженні висновки, теоретичні положення та конкретні пропозиції використовуються й можуть бути використані в:

- правотворчості – для вдосконалення чинного законодавства у сфері діяльності БЕБ;

- правозастосовній діяльності – для підвищення ефективності діяльності БЕБ з виконання покладених на нього завдань, ефективності реалізації норм законодавства про БЕБ (довідка Територіального управління БЕБ у м. Києві від 06.07.2026);

- навчальному процесі – при викладанні навчальної дисципліни «Адміністративне право України» та «Органи кримінальної юстиції в Україні», а також при підготовці методичних матеріалів, підручників, посібників за цим напрямом (акт впровадження ВНЗ «Національна академія управління» від 27.05.2026);

- науково-дослідній сфері – як підґрунтя для подальших наукових досліджень, пов'язаних із правовим статусом БЕБ та інших правоохоронних

органів (довідка ВНЗ «Національна академія управління» від 26.12.2025 № 03-25/86).

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи положення цього дослідження та визнаючи істотну наукову цінність напрацювань автора, схильюсь до думки про те, що зазначене дослідження могло б бути вдосконалене у нижченаведених напрямках.

1. Дискусійним є висновок автора, наведений у розділі 1 роботи, про первинність функціонального блоку адміністративно-правового статусу БЕБ, який, на його думку, зумовлює формування організаційного блоку. Такий підхід потребує додаткового обґрунтування з огляду на те, що окремі організаційні характеристики БЕБ прямо визначають зміст його функціональної діяльності. Наприклад, визначена законом система управління БЕБ, порядок призначення керівника та формування кадрового складу, територіальна структура органу і механізми його підзвітності безпосередньо впливають на спосіб та межі реалізації його повноважень. Тому залишається відкритим питання, чи може один блок адміністративно-правового статусу вважатися первинним щодо іншого, якщо їх формування та реалізація фактично перебувають у взаємному причинному зв'язку.

2. Заслуговує на увагу порушена автором у розділі 2 проблема надання БЕБ рекомендацій суб'єктам господарювання щодо перегляду укладених ними договорів, оскільки такі рекомендації справді можуть створювати ризик сприйняття превентивної діяльності органу як форми адміністративного тиску на бізнес. Водночас автор дещо обмежився загальною пропозицією щодо законодавчого врегулювання можливості та порядку надання таких рекомендацій. Вважаю, що для більшої практичної цінності відповідного положення доцільно було б визначити хоча б основні юридичні межі таких рекомендацій: їх правову природу, обов'язковість чи необов'язковість для суб'єкта господарювання, підстави їх надання та правові наслідки неврахування. Саме ці питання мають принципове значення для відмежування превентивної діяльності БЕБ від неправомірного втручання у господарську діяльність.

3. Дискусійним видається віднесення автором (у розділі 2 роботи) до самостійної функції БЕБ нормотворчої функції. Як зазначено в дисертації, вона охоплює як розроблення та прийняття БЕБ нормативно-правових актів з питань власної діяльності, так і участь у розробленні актів, прийняття яких належить до компетенції інших державних органів. Водночас участь БЕБ у підготовці проектів нормативно-правових актів сама по собі не означає здійснення ним нормотворчої функції, оскільки в такому випадку БЕБ виступає лише учасником відповідного нормотворчого процесу. У зв'язку з цим потребує додаткового обґрунтування, чи є зазначені види діяльності однорідними за своєю правовою природою та чи достатньо їх для виокремлення нормотворчої функції БЕБ як самостійного напрямку його діяльності.

4. Дискусійною є пропозиція автора, запропонована у розділі 3 роботи, щодо створення у Бюро економічної безпеки України колегій як дорадчих органів при Директорі БЕБ та керівниках територіальних управлінь із подальшим закріпленням їх статусу на рівні Закону України «Про БЕБ». Автор пропонує, щоб рішення таких колегій реалізовувалися шляхом видання відповідних наказів Директора БЕБ або керівника територіального управління. Водночас за такого підходу залишається незрозумілим практичне призначення колегії як самостійного організаційного механізму, оскільки юридично значущим управлінським рішенням у будь-якому випадку буде наказ відповідного керівника. Потребує також уточнення, яким чином пропоновані колегії відрізнятимуться від інших консультативно-дорадчих механізмів та чи є необхідним закріплення їх статусу безпосередньо в законі, а не у внутрішньому акті БЕБ.

5. Окремим дискусійним аспектом дисертації є недостатнє використання порівняльно-правового підходу при обґрунтуванні запропонованої автором моделі адміністративно-правового статусу Бюро економічної безпеки України. З огляду на євроінтеграційний курс України та необхідність подальшого наближення національного законодавства до європейських стандартів у сфері забезпечення економічної безпеки і належного публічного адміністрування, доцільним було б зіставити запропоновані автором положення щодо структури

БЕБ, механізмів контролю та підзвітності, гарантій його діяльності й організації окремих напрямів роботи з відповідними моделями функціонування аналогічних органів держав - членів Європейського Союзу. Такий підхід дозволив би не лише додатково обґрунтувати необхідність удосконалення національного законодавства, а й визначити конкретні європейські організаційно-правові механізми, які можуть бути адаптовані до української моделі БЕБ з урахуванням особливостей національної правової системи.

Водночас наведені зауваження мають переважно дискусійний характер і тому істотно не впливають на позитивну оцінку виконаного Матвійцем Олександром Анатолійовичем дисертаційного дослідження.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

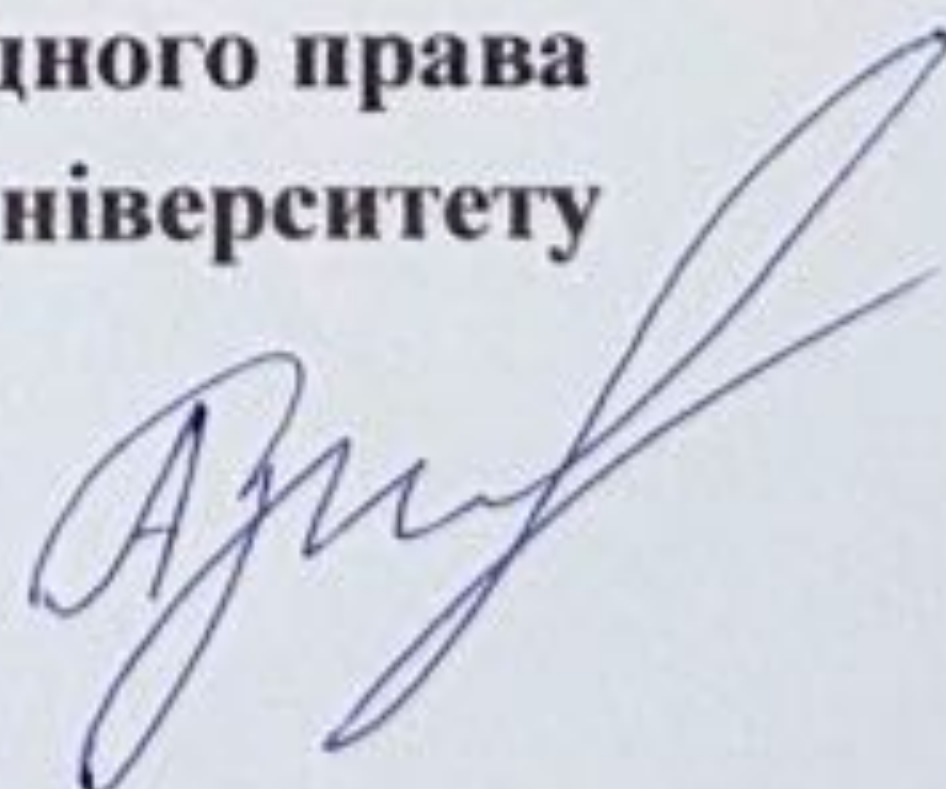
Визначаючи належний науковий рівень дослідження та цінність його результатів, беручи до уваги значущість особистого внеску автора в удосконаленні наукового розуміння адміністративно-правового статусу Бюро економічної безпеки України, дисертація Матвійця Олександра Анатолійовича є актуальним, самостійним, завершеним, комплексним дослідженням теоретичного і прикладного характеру, що характеризується єдністю змісту і свідчить про особистий внесок автора в розвиток теорії адміністративного права.

За змістом та оформленням дисертація Матвійця Олександра Анатолійовича на тему «Адміністративно-правовий статус Бюро економічної безпеки України» відповідає Вимогам до оформлення дисертації, що затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами).

Отже, дисертаційне дослідження на тему «Адміністративно-правовий статус Бюро економічної безпеки України» є завершеним дослідженням, а його автор – Матвієць Олександр Анатолійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент –

**професор кафедри публічного та міжнародного права
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана,
доктор юридичних наук, професор**



А.В. Замрига